

Cumhuriyet İlahiyat Dergisi - Cumhuriyet Theology Journal

ISSN: 2528-9861 e-ISSN: 2528-987X

CUID, June 2017, 21 (1): 425-464

**Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-öğretim Yeterlikleri:
Bolu İli Örneği**

Teaching Competency of Summer Qur'an Courses' Instructors: The Case of Bolu

Ayhan Öz

Yrd. Doç. Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi,
Din Eğitimi Anabilim Dalı.

Assistant Professor, Abant Izzet Baysal University, Faculty of Theology,
Department of Religious Education.

Bolu / Turkey

ayhanoz37@hotmail.com

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0003-4597-1970>

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 18 Şubat/February 2016

Kabul Tarihi / Accepted: 03 Mayıs/May 2017

Yayın Tarihi / Published: 15 Haziran/June 2017

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Haziran/June

Cilt / Volume: 21

Sayı – Issue: 1

Sayfa / Pages: 425-464

DOI: <https://doi.org/10.18505/cuid.292845>

Atıf/Cite as: Öz, Ayhan. “Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-öğretim Yeterlikleri: Bolu İli Örneği - Teaching Competency of Summer Qur'an Courses' Instructors: The Case of Bolu”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi - Cumhuriyet Theology Journal* 21, no. 1 (June 2017): 425-464. doi: 10.18505/cuid.292845.

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software. <http://dergipark.gov.tr/cuid>

Copyright © Published by Cumhuriyet University, Faculty of Theology, Sivas, 58140 Turkey. All rights reserved. For Permissions: ilahiyat.dergi@cumhuriyet.edu.tr

Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-öğretim Yeterlikleri:

Bolu İli Örneği

Öz: Bu araştırma farklı kadrolarda görev yapan Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinin eğitim-öğretim yeterlikleri konusundaki algısını ölçmeyi amaçlamaktadır. Nicel tarama modeli kullanılan araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniğinden yararlanılmış, Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinin eğitim-öğretim yeterliklerini ölçmek için hazırlanan ölçek Bolu'da görev yapan ve bu kurslarda aktif rol alan 225 öğreticiye uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği için uygulanan faktör analizi sonucunda yedi faktörde toplanan ve KMO değeri .93 olan bir ölçek elde edilmiştir. Ölçeğin genel ortalamasına bakıldığında katılımcıların eğitim-öğretim yeterlikleri konusunda yüksek sayılabilecek (M=3.96) olumlu bir algıya sahip oldukları görülmüştür. Ölçeği oluşturan altı boyut içinden özellikle metod-teknik ve mesleki gelişim alanlarının ölçek ortalamasının altında (M= 3.39; 3.76) bir yeterlik algısına işaret ettiği tespit edilmiş, özellikle bu iki alanla ilgili eksiklerin giderilmesi için bazı tedbirlerin alınmasının gerekli olduğu değerlendirilmiştir. Yapılan farklılık analizleri neticesinde ise cinsiyet, görev, görev yeri, yaş ve mesleki kıdem değişkenlerinin ölçeğin genel ortalamasında ya da ilgili boyutların en az birinde $p<.05$ anlamlılık düzeyinde bir farklılığa sebep olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Yaz Kur'an Kursları, Yaz Kur'an Kursu Öğreticileri, Mesleki Yeterlikler, Eğitim-öğretim Yeterlikleri.

Teaching Competency of Summer Qur'ân Courses' Instructors:

The Case of Bolu

Abstract: The aim of this research is to measure the perceptions of Summer Qur'ân Courses' instructors performing in different positions about their teaching competency. The survey technique which is included in the quantitative screening model was used as a data collection tool in the research, and the scale prepared to measure the teaching competency of Summer Qur'ân Courses' instructors was applied to 225 instructors taking an active role in these courses in Bolu. The factor analysis which is done for construct validity shows that the scale was combined by seven factors, and the value of KMO is .93. The

general average of the scale is determined as 3.96, and it refers a high positive perceptual level about teaching competency. Nevertheless, within factors especially method-technique and professional development stands out with their scores (M = 3.39; 3.76) below the scale average, and it means that some measures should be taken in order to overcome this deficiency in these two sub-dimensions. The results of the analyses which are performed to examine differences between groups reveals that gender, age, position, location and tenure cause statistically significant differences at $p < .05$ significant level whether on the general average of the scale or one of the sub-dimensions at least.

Keywords: Religious Education, Summer Qur'ân Courses, Summer Qur'ân Courses' Instructors, Professional Competency, Teaching Competency.

SUMMARY

Qur'ân courses are one of the main institutions which have been serving to respond the needs of people for religious education, especially for learning how to read the Qur'ân, through the Republican Period. The origin of these institutions could be gone back to the era of the Prophet Mohammad, and they could be accepted as a continuation of previous institutions such as Kuttâb, Dâr el-Qur'ân and Dâr el-Qurra. They came out with this name in 1925 at the beginning of the Republican Period. Their number fluctuated until 1950, and after this time they have increased in number continuously. The Presidency of Religious Affairs discharges its legal responsibility of informing people about religion mainly through mosques and Qur'ân courses. Summer Qur'ân courses which host approximately 1.600.000 students in every summer are important parts of these educational activities. Imam, muezzin and Qur'ân courses' instructors are the main teaching staff of these courses and their teaching competencies should be evaluated constantly. According to their needs and deficiencies they should be supported through various inservice trainings, and curriculums in higher religious education should be reviewed to response their teaching deficiencies. Some of the important purposes of these courses are expressed as follows: to teach how to read the Qur'ân and its meaning, to im-

prove students' religious knowledge and to let them to benefit from religious social and cultural activities.

The aim of this research to evaluate teaching competencies of summer Qur'ān courses' instructors. The success of these courses is closely related with this point. The quantitative screening model was preferred for this purpose, and survey technique was utilized to collect datas. The sample of the research consisted of 225 summer Qur'ān courses instructors performing in different position such as imam, muezzin and Qur'ān courses instructor in Bolu. A teaching competencies scale was developed to measure these features. In order to measure the construct validity of the scale exploratory factor analysis was performed, and it was seen that the scale was divided into seven sub-dimensions which each of them represents different aspects of teaching competencies. These sub-dimensions are communication, counseling, method-technique, evaluation, professional development, pre-planning for the class, and arrangement of instruction. KMO value of the scale is found as .93, and the value of reliability is detected as .95. These values indicate that, this scale has high reliability and useful to scale what it wants to measure. The total variance explained by the scale is 64.41%. Data analysis was based on a .05 significance level.

The average of the scale is 3.96, and it could be said that summer Qur'ān courses' instructors have a highly positive perception about their teaching competencies. Indeed, it is just a self-perception, so it does not give any idea how much of it can be transferred into the practice. Therefore it should be confirmed by other researches which are done on students and supervisors of these courses. Nevertheless, the result is significant in terms of showing self-confidence of the instructors in teaching field. The average of the sub-dimensions is as follows respectively: communication (4.30), counseling (4.18), arrangement of instruction (4.07), evaluation (4.01), pre-planning for the class (3.99), professional development (3.76) and method-technique (3.39). According to these scores it can be concluded that communication and counseling have the highest perceptual level within sub-dimensions. No doubt, they are very important features not only for teaching but also for personality development of students. Nevertheless, having these features requires an educational background and proficiency. When we consider

percentage of undergraduates among the participants it is only 18.3 %, it is clear that high perceptual level about these two feathers should be examined by various tools. The lowest perceptual level belongs to method-technique sub-dimension. It means that instructors have a crucial problem which is directly related with practice. Method-technique refers to knowing how to teach, choosing and using proper ways and tools in teaching process. Lack of this knowledge risks the achievement of these courses, so some measures should be taken in this field to train, support and discourage instructors.

The results of independent sample t-test demonstrates that the gender variable causes significant difference on all sub-dimension and the average of the scale. It means that females have a higher perceptual level than males in teaching competencies scale and in all sub-dimensions. The position variable affects on the average of the scale and all sub-dimensions except for professional development. According to the position variable we can say that Qur'an courses instructors have a higher perceptual levels than imams in teaching competencies scale and in all sub-dimensions except for professional development. T-test also shows that there is a significant difference in communication and arrangement of instruction sub-dimensions according to the location variable. It means that the perception of instructors working in province/town is higher than those working in village/country in these two sub-dimensions.

In order to determine differential effect of variables which consist of more than two sub-groups one-way anova test was performed. In addition to that Tukey test was employed to clarify the source of the differences. According to the results of one-way anova test it was concluded that communication, method-technique and arrangement of instruction differ significantly according to the age variable. Tukey test refers to 20-34 age group in communication and 50 and above age group in method-technique as the sources of these differences. In arrangement of instruction sub-dimension only there is a significant difference is only between 20-34 and 50 and above age groups. In general we can say that the competencies perception reduces as the age average increases. Another variable causing significant difference on the teaching competencies scale was detected as tenure. The results refer that significant differences occur according to the tenure variable in the scale and

communication, method-technique and arrangement of instruction sub-dimensions. According to Tukey test perceptions about teaching competencies, method-technique and arrangement of instruction differ only between 1-5 year tenure and 26 and above year tenure groups. In communication sub-dimension 1-5 year tenure group was determined as the source of the difference.

In summary, this research shows that summer Qur'ân courses' instructors have a high positive perceptual level about their teaching competencies, but especially method-technique factor seems to be the most problematic area among sub-dimensions.

GİRİŞ

Kur'an Kursları, tarihi süreçte Kur'an'ın öğretilip ezberletildiği ve temel dinî bilgilerin verildiği küttâb, sıbyan mektebi, dârülkur'ân ve dârülkurrâ gibi kurumların Cumhuriyet Dönemindeki karşılığı olarak kabul edilmektedir.¹ 1925 tarihinde hafız-ı Kur'an yetiştirmek üzere 10 kişilik bir kadro ile eğitim-öğretime başlayan, din eğitiminin okullardan tamamen kaldırıldığı 1930-1950 arasındaki dönemde bile kapatılmadan varlığını kesintisiz günümüze kadar devam ettiren, daha öncesinde sayı olarak inişli çıkışlı bir seyir izlemekle birlikte özellikle 1950 sonrası süreçte sayısı hızla artan Kur'an Kursları² Cumhuriyet Döneminde din eğitimi alanında önemli bir boşluğu doldurmuştur. Zira Diyanet İşleri Başkanlığı dinî konularda toplumu aydınlatmaya yönelik kanunî yüküm-

¹ İrfan Başkurt, *Din Eğitimi Açısından Kur'ân Öğretimi ve Yaz Kur'ân Kursları* (İstanbul: Dem Yayınları, 2013), 123-124; Halis Ayhan, *Türkiye'de Din Eğitimi* (İstanbul: İFAV Yayınları, 1999), 474. 1925-1996 yılları arasında yıllara göre Kur'an Kursu sayılarını gösterir tablo için bk. Şükrü Öztürk, "Kur'an Kurslarının Eğitim ve Kültür Hayatımıza Katkıları", *Kur'an Kurslarında Eğitim, Öğretim ve Verimlilik* (İstanbul: İslami İlimler Araştırma Vakfı, 2000), 179. Kur'an Kurslarının 1928 yılında kabul edilen Harf İnkılabı'nın ardından 1929 yılında kısa süreliğine kapatıldığına ve 1930 tarihinde yalnızca 12 yaşından büyüklere sıkı bir gözetim ve denetim altında sadece Kur'an ile namaz sure ve dualarını öğretmek gayesiyle yeniden açıldığına dair bilgi için bk. Ziya Kazıcı, "Bir Eğitim Kurumu Olarak Darü'l-Kurra", *Kur'an Kurslarında Eğitim, Öğretim ve Verimlilik* (İstanbul: İslami İlimler Araştırma Vakfı, 2000), 33-39.

² Cahit Baltacıoğlu, "Türk Eğitim Sisteminde Kur'an Kurslarının Yeri", *Kur'an Kurslarında Eğitim, Öğretim ve Verimlilik* (İstanbul: İslami İlimler Araştırma Vakfı, 2000), 16.

lülüğünü³ camiler ve Kur'an Kurslarında yürüttüğü yaygın din eğitimi faaliyetleri ile yerine getirmektedir. Bu kapsamda yürütülen faaliyetlerden biri de şüphesiz ki Yaz Kur'an Kurslarıdır. Temel eğitim mekânının cami ve müstemi-latı olması dolayısıyla elli yılı aşkın bir zamandır⁴ din eğitim ve öğretimine katkı sunan bu kursları İslam eğitim tarihinde köklü bir geleneğe sahip cami merkezli eğitim anlayışının bir devamı olarak kabul etmek mümkündür.

İlk olarak 1950 yılında açılmaya başlayan Yaz Kur'an Kursları⁵, yaz tatilinde kişinin kendi isteği ya da küçüklerin kanuni temsilcisinin talebine bağlı olarak camilerde ve müftülüklerce uygun görülecek yerlerde mülki amirin onayı ile açılan kurslardır. 2011 tarihinde çıkarılan 653 sayılı Kararname ile daha önce 5. sınıfı bitirenlerin devam edebildiği Yaz Kur'an Kursları için yaş sınırlaması kaldırılmış böylece okulöncesi lise son sınıfa kadar tüm öğrencilerin devam edebildiği bir kurs haline getirilmiştir. Bu kurslarla katılımcıların Kur'an ve mealini öğrenmesi, dinî bilgilerini geliştirmesi ve dinî içerikli sosyal ve kültürel etkinliklerden yararlanması amaçlanmaktadır. Öğretici olarak ise öncelikle din hizmetleri sınıfında bulunan imam-hatip, müezzin ve Kur'an Kursu öğretmenlerine görev verilmekte, ihtiyaç olması durumunda ise aranan şartları haiz olan kurum içi/dışı vekil ya da geçici öğretici görevlendirilmektedir.⁶ Bu kursların örgün eğitim çağındaki bireylerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde öğrendikleri konuları pekiştirip özümsemesine ve pratiğe aktarmasına yardımcı olduğu, buna ilaveten yeni yetişen nesille cami arasında bir ilişki zemini temin ettiği ve gençlerin hayatı anlamlandırma sürecinde karşılaştıkları sorunları çözmelerine yardımcı olacak bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor davranışlar kazandırdığı ifade edilmektedir.⁷

³ 22.06.1965 tarih ve 633 sayılı "Diyanet İşleri Başkanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun"a göre Başkanlığın görevlerinden biri toplumu din konusunda aydınlatmak olarak ifade edilmiştir.

⁴ Başkurt, *Din Eğitimi Açısından Kur'an Öğretimi ve Yaz Kur'an Kursları*, 127.

⁵ Başkurt, *Din Eğitimi Açısından Kur'an Öğretimi ve Yaz Kur'an Kursları*, 74.

⁶ *Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim ve Öğretimine Yönelik Kurslar ile Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönetmeliği*, 2012/28257, erişim 10 Ocak 2017, <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr>.

⁷ DiB, *Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programları* (Ankara, 2005), 8, erişim 17 Ocak 2017, <http://www.merkezefendimuftulugu.gov.tr/ornekbelgeler/>.

Yaz Kur'an Kurslarıyla amaçlanan hususların bihakkın vücuda gelmesi temelde bu kapsamda yürütülen faaliyetlerin planlı ve programlı bir zeminde yürütülmesine bağlıdır. Daha öncesinde geleneksel bir anlayışla Kur'an ve Temel Dinî Bilgilerin öğretiminin amaçlandığı Yaz Kur'an Kursları için 2005 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Daire Başkanlığı Program Geliştirme Müdürlüğü tarafından yeni bir program hazırlamak amacıyla bir komisyon oluşturulmuştur. İlgili kurum ile İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinden oluşun bu komisyon tarafından aynı yılın yaz ayından başlayarak uygulanmak üzere *Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programları* hazırlanmıştır. Bu programla birlikte Yaz Kur'an Kurslarında öğretilecek konular Kur'an, itikat, ibadet, ahlak ve siyer adı altında beş öğrenme alanına ayrılmış ve bu öğrenme alanlarının sarmal öğrenme yaklaşımı çerçevesinde genişleyerek tekrarlandığı ve her biri üç hafta devam eden üçlü bir kur sistemi öngörülmüştür.⁸ Dersler haftada beş gün üzerinden günde 3 saat şeklinde yürütülmektedir.

Yaz Kur'an Kurslarında yürütülen din eğitimi faaliyetlerinin hazırlanan programla çağdaş öğrenme yaklaşımlarını temel alan bir zemine oturtulması, her ne kadar bazı eleştirilen yönleri bulunsa da⁹, çok yerinde ve faydalı bir çalışma olmuştur. Fakat yürütülen faaliyetlerin başarı ve verimliliği böylesi bir programa ilaveten bu programın uygulayıcısı olan Yaz Kur'an Kursu öğreticilerinin mesleki yeterlikleri ve bu yeterlikler noktasındaki doyum düzeyleriyle doğrudan ilgilidir. Kişinin, mesleğini hakkıyla gerine getirebilmesi için sahip olması gerek özelliklerin tümü olarak tanımlanabilecek olan mesleki yeterliklerin Yaz Kur'an Kursu öğreticileri için hangi başlıklar altında toplanabileceği ve bu başlıklar altında nelere yer verilebileceği bizim çalışmamızın sınırlarını aşmaktadır.¹⁰ Son dönemde doğrudan ya da dolaylı olarak Yaz Kur'an Kursu öğreticilerinin eğitim-öğretim yeterliklerini konu alan bir dizi çalışma yapıl-

⁸ Bk. DİB, *Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programları*.

⁹ Bk. Davut Işıkoğan ve Adem Korukçu, "Yaz Kur'an Kurslarında Kur Sistemi ve Kur'an Kursu Öğreticilerinin Bu Sisteme Bakışı, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 49, sy. 1 (2008): 220.

¹⁰ Bu konuyla ilgili teorik bir çalışma için bk. Hüseyin Yılmaz, "Yaz Kur'an Kursları Öğreticilerinin Temel Nitelikleri", *Yaygın Din Öğretimi Yaz Kuran Kursları Sempozyumu* (2010), 43-60. Ayrıca Kur'an Kursu öğreticileri için bu kapsamda yapılmış bir çalışma için bk. Süleyman Akyürek, "Kur'an Kursu Öğreticisinin Mesleki Yeterlikleri", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sy. 18 (2005/1): 175-192.

mıştır. Çanakçı 2011 yılında Balıkesir ilinde 1013 Yaz Kur'an Kursu Öğrencisi, 1003 veli ve 371 öğretici üzerinde bu kurslardaki öğrenme-öğretme süreçlerini ele aldığı bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada bir eğitim-öğretim yeterlilik ölçeği kullanılmamış, kendilerini mesleki formasyon anlamında yeterli görüp görmedikleri şeklindeki sorular üzerinden bir durum tespiti yapılmaya çalışılmıştır.¹¹ Ünsal da yine benzer bir usulle Yaz Kur'an Kursu öğreticilerinin mesleki formasyon durumlarını konu alan bir araştırma yapmıştır.¹² Bu çalışmalara ilaveten Başkurt'un 2003-2004 yıllarında İstanbul merkezli olarak 990 Yaz Kur'an Kursu öğrencisi ve 180 öğretici üzerinde yaptığı araştırma¹³ ile Önder'in 2007 yılında Sivas il merkezinde 25 farklı kursta öğrenim gören 566 öğrenci üzerinde yaptığı araştırma¹⁴ öğreticilerin eğitim-öğretim yeterlilikleriyle ilgili bazı bulgular ihtiva etmektedir. Koç'un 2009-2010 eğitim-öğretim yılında altı farklı ilde Yaz Kur'an Kursunda görev alan 150 Kur'an Kursu öğreticisi ve 228 cami görevlisi üzerinde yaptığı araştırma "Öğreticilerle İlgili Bulgu ve Yorumlar" başlığı altında öğreticilerin pedagojik formasyon eksikliğine dair bulgular içermektedir.¹⁵ Ayrıca doğrudan Yaz Kur'an Kursu öğreticileriyle ilgili olmasa da gerek Diyanet personelinin gerekse Kur'an Kursu öğreticilerinin yeterlikleri üzerine yapılmış bir dizi çalışma bulunmaktadır. Bu kapsamda 2004 yılında Kayseri'de "Din Görevlilerinin Yeterlikleri" konulu tartışmalı ilmi toplantı düzenlenmiş ve Şükrü Keyifli tarafından sunulan "İmamların Mesleki Yeterlikleri" isimli tebliğde imamların pedagojik formasyon eksikliklerine işaret edilmiştir.¹⁶ Yine aynı toplantıda Kur'an Kursu öğreticilerinin yeterlikleri konusunda Akyürek tarafından sunulan ve daha sonra ayrı bir makale olarak da yayınlanan çalışmada ilgili yeterlikler öğrenciyi tanıma, öğretimi planlama, öğretimi düzenleme, sınıf yönetimi, iletişim, öğretimi ölçme ve değerlendirme,

¹¹ Ahmet Ali Çanakçı, "Öğrenme ve Öğretmen Süreci Açısından Yaz Kur'an Kursları (Balıkesir Örneği)" (Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2014).

¹² Adem Ünsal, "Yaz Kur'an Kurslarında Din Eğitim ve Öğretimi (Denizli Örneği)" (Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2009).

¹³ Başkurt, *Din Eğitimi Açısından Kur'ân Öğretimi ve Yaz Kur'ân Kursları*, 127, 141, 172-176.

¹⁴ Mustafa Önder, "Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyleri" (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2007), 47, 143.

¹⁵ Ahmet Koç, "Yaz Kur'an Kursları Üzerine Araştırma", *Diyanet İlmî Dergi* XLVII, sy.2 (2011): 26-34.

¹⁶ Şahin Güven, "Din Görevlilerinin Yeterlilikleri", *İslâmi Araştırmalar Dergisi* 19, sy. 2 (2006), 403-404.

rehberlik yapma ve kendini geliştirme olmak üzere sekiz başlık altında toplanmıştır.¹⁷ Korkmaz, Kur'an Kursu öğretmenlerinin eğitim-öğretim yeterlikleriyle ilgili karma modellerle yaptığı çalışmada Kur'an Kursu öğretmenlerinin eğitim-öğretim yeterlikleri açısından kendilerini değerlendirmelerini ve bu yolla yeterlik düzeylerini belirlemeyi amaçlamıştır.¹⁸ Personelinin yeterlikleri konusunda Diyanet İşleri Başkanlığı da bir dizi çalışma gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda ilk olarak 2005 yılında *Diyanet İşleri Başkanlığı Taşra Teşkilatında Din Hizmetlerini Yürütenlerin Temel ve Özel Yeterlikleri* isimli bir kitapçık yayınlanmıştır. Bu kitapçıkta temel yeterlikler alan, genel kültür ve eğitim-öğretim başlıkları altında ele alınmıştır.¹⁹ Başkanlık 2013 tarihinde personel yeterlikleri konusunda bir çalışma daha gerçekleştirilmiş 1750 sayılı makam oluruyla kurulan on iki kişilik bir komisyon eliyle kurum bünyesindeki farklı kadrolar için bir yeterlik listesi oluşturulmuştur. İlgili çalışmada yeterlikler genel, temel ve özel yeterlikler şeklinde üç başlık altında ele alınmış, tüm görevliler için ortak olan genel yeterliklere ek olarak her bir görev grubu için ayrı temel ve özel yeterlikler belirlenmiş, bu kapsamda Kur'an Kursu öğretmenleri ile imam-hatipler de ayrı birer başlık altında ele alınmıştır. Bu çalışmada eğitim-öğretim yeterlikleri ayrı bir başlık olarak değerlendirilmemiş, özel yeterlikler altında konu edilmiştir.²⁰ Bahsi geçen çalışmalar dikkate alındığında doğrudan Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin eğitim-öğretim yeterliklerini ölçen müstakil bir çalışma yapılmadığı, eğitim-öğretim yeterlikleri üzerine yapılan çalışmaların Kur'an Kursu öğretmenlerine yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışmanın boş bırakılan bu alanın doldurulmasına hizmet etmesi amaçlanmaktadır.

¹⁷ Akyürek, "Kursu Öğreticisinin Mesleki Yeterlikleri," 186.

¹⁸ Ayrıntılı bilgi için bk. Mehmet Korkmaz, "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlikleri Açısından Kendilerini Değerlendirmeleri" (Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, 2009).

¹⁹ Korkmaz, "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlikleri Açısından Kendilerini Değerlendirmeleri", 6,7.

²⁰ Bk. Komisyon, *Diyanet İşleri Başkanlığı Personel Yeterlikleri* (Ankara: 2014), erişim 15 Ocak 2017, http://www2.diyaret.gov.tr/EgitimHizmetleriGenelMudurlugu/Materyaller/PERSONEL_YETERLIKLERI_kitap_hali_21_Mayis_2014.pdf.

1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Bu çalışmada Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinin eğitim-öğretim yeterlikleri meselesi üzerine yoğunlaşılacaktır. Zira bu kurslarda yürütülen ve yürütülecek olan faaliyetlerin başarısı büyük oranda öğretmenlerle özdeşleştirilmektedir.²¹ Öğreticilerin formasyon durumları bu konuda hangi noktada olduğumuza dair bize önemli bir ipucu vermektedir ki araştırmamızda öğretmenlik formasyonu almış öğretmenlerin oranı yalnızca %8.9 (N=20) olarak tespit edilmiştir. Başkurt da öğretmenlerin pedagojik formasyon eksikliğinin eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü mekânın uygunsuzluğu meselesiyle birlikte yaz kurslarının en önemli sorunu olduğuna işaret etmektedir.²² Yine din görevlileri üzerinde yapılan bir başka araştırma da öğretmenlerle ilgili en önemli problemin pedagojik formasyon eksikliği olduğunu teyit etmektedir.²³

Eğitim-öğretim yeterliği öğreticinin kendi alanıyla ilgili bilgi, beceri ve tutumları başkasına öğretebilme ve buna dair uygun şartları ve fırsatları oluşturabilme yeterliği olarak tanımlanmaktadır.²⁴ Özellikle Akyürek ve Korkmaz tarafında yapılan araştırmalar Kur'an Kursu öğretmenlerinde aranacak yeterlikler ve ilgili personelin bu yeterlikler konusundaki algısı hususunda önemli bilgi ve bulgulara yer vermektedir. Ancak bu çalışmalar Yaz Kur'an Kurslarında görev yapan öğretmenlerin eğitim-öğretim yeterlikleri konusunda bize tatmin edici bir cevap verme imkânı sunmamaktadır. Zira bahse konu araştırmalar sadece Kur'an Kursu öğretmenleriyle ilgilidir.²⁵ Fakat Yaz Kur'an Kursunda görev yapan öğretici personel Kur'an Kursu öğretmenleriyle sınırlı değildir, hatta ço-

²¹ Ramazan Buyrukçu, *Kur'an Kurslarında Din Eğitimi ve Öğretiminin Verimliliği Üzerine Bir Araştırma (Göller Bölgesi Örneği)* (Isparta: Fakülte Kitabevi, 2001), 146.

²² Başkurt, *Din Eğitimi Açısından Kur'an Öğretimi ve Yaz Kur'an Kursları*, 127.

²³ Mehmet Korkmaz, "Öğretici Görüşlerine Göre Yaz Kur'an Kurslarının Sorunları (Kayseri Örneği)", *Yaygın Din Eğitimi Yaz Kuran Kursları Sempozyumu* (2010), 121.

²⁴ Komisyon, *Öğretmen Yeterlikleri* (Ankara: MEB Basımevi, 2002), 11.

²⁵ Kur'an Kursu öğretmenlerine uygulanan ve onların pedagojik formasyon yeterlikleriyle ilgili de ayrı bir bölüme yer veren diğer çalışmalar için bk. M. Faruk Bayraktar, *Eğitim Kurumu Olarak Kur'an Kursları Üzerine Bir Araştırma* (İstanbul: Yıldızlar Matbaası, 1992), 67-89; Ramazan Buyrukçu, *Kur'an Kurslarında Din Eğitimi ve Öğretiminin Verimliliği Üzerine Bir Araştırma (Göller Bölgesi Örneği)*, 146-158; M. Emin Ay, *Problemleri ve Beklentileriyle Türkiye'de Kur'an Kursları* (Bursa: Düşünce Kitabevi, 2005), 85-89; Ahmet Koç, *Kur'an Kurslarında Eğitim ve Verimlilik* (Ankara: İlâhiyat, 2005), 131-190.

ğunluğu imam-hatipler oluşturmaktadır (bk. Tablo 1). Bu durum farklı görev tanımlarına sahip personel, özellikle de imam-hatipler eliyle yürütülen Yaz Kur'an Kurslarının burada görev yapan personelin eğitim-öğretim yeterlikleri açısından ele alınması gerekli kılmaktadır.

2. ARAŞTIRMANIN AMAÇ VE HİPOTEZİ

Bu araştırmanın amacı yaz döneminde her yıl ortalama 1.625.000 öğrencinin eğitim gördüğü²⁶ Yaz Kur'an Kurslarında görev yapan öğretmenlerin eğitim-öğretim yeterliklerini ölçmektir. Bu sayede onların nasıl bir destek eğitimine ihtiyaç duyduklarını tespit etmek ve sonuçları yetkililerle paylaşarak bu eksiklik ve ihtiyaçlar doğrultusunda destek eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine katkı sunmak amaçlanmaktadır. Fakat şurası da unutulmamalıdır ki ilgili personelin yeterliklerini anket vb. tekniklerle doğrudan kendilerinden alınan bilgi ve değerlendirmeler üzerinden tespit etmek tek başına yeterli olmayacaktır. İlgili sonuçların bu kurslarda eğitim-öğretim gören öğrenciler, bu öğrencilerin velileri ve bu faaliyetleri takip ve denetlemekle görevli olan kişiler üzerinden edinilecek verilerle birlikte değerlendirilmesi gereği vardır. Bu sebeple bu araştırma sadece Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinin eğitim-öğretim konusundaki kendi yeterlik algısını yansıtmaktadır.

Araştırma deseni oluşturulurken çalışmanın hipotezi Yaz Kur'an Kurslarında görev yapan öğretmenlerin eğitim-öğretim yeterlik algısının yüksek olduğu şeklinde oluşturulmuştur. Buna ilaveten yaş, cinsiyet, görev, görev yeri, kıdem ve öğrenim durumu değişkenlerinin her birinin öğretmenlerin eğitim-öğretim yeterlik algısında anlamlı farklılaşmaya sebep olup olmadığı sorusuna da cevap aranmıştır.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nicel tarama modeli içinde yer alan olay ve olguların olduğu gibi betimlenmesi ve bunun yanı sıra değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi temeline dayanan betimsel-ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

²⁶ Koç, "Yaz Kur'an Kursları Üzerine Araştırma", 9.

Verilerin toplanması için ise aynı anda çok sayıda kişiye ulaşmaya imkânı tanıyan anket tekniği tercih edilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2016 yılında Yaz Kur'an Kurslarında öğreticilik yapan Bolu İl Müftülüğü bünyesinde görevli personelden oluşmaktadır. 2015 yılsonu istatistiklerine göre Bolu ilinde görev yapan toplam 1334 personel bulunmakta, bunların 950'sini imam-hatipler, 141'ini Kur'an Kursu öğreticileri, 122'sini ise müezzin-kayımlar oluşturmaktadır.²⁷ Veri toplamak amacıyla tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenmiş yaklaşık 350 görevliye anket formu dağıtılmış, geri dönüşü sağlanan 272 anketten 225'i değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmaya katılan personelin demografik özelliklerine dair veriler aşağıda (Tablo 1) gösterilmiştir.

		f	%
Cinsiyet	Bay	167	74,2
	Bayan	58	25,8
Yaş	20-34	52	23,1
	35-49	140	62,2
	50 ve üzeri	30	13,3
Mesleki Kıdem	1-5 yıl	45	20,0
	6-15 yıl	62	27,6
	16-25 yıl	55	24,4
	26 yıl ve üzeri	51	22,7
Görev	İmam-Hatip	145	64,4
	Müezzin	18	8,0
	Kur'an Kursu Öğreticisi	57	25,3
	Diğer	5	2,2
Görev Yeri	İl/İlçe Merkezi	121	53,8
	Köy, Belde, Bucak	102	45,3
Öğrenim Durumu	Lise	30	13,4

²⁷ <http://www.diyaret.gov.tr/tr/kategori/istatistikler/136>

Mezun Olunan Yükseköğretim Kurumu	Önlisans	152	67,9
	Lisans	41	18,3
	Yüksek Lisans	1	0,4
	İlahiyat Önlisans	123	54,7
	İlitam	11	4,9
	İlahiyat	14	6,2
	Yüksek İslam Enstitüsü	1	0,4
Diğer	28	12,4	

Tablo 1 incelendiğinde Yaz Kur'an Kurslarında görev yapacak diyanet personeli arasında çoğunluğu imam-hatiplerin (%64.4) oluşturduğu, bunu sırasıyla Kur'an Kursu öğreticilerinin (%25.3) ve müezzinlerin (%8.0) takip ettiği görülmektedir. Ayrıca ilgili personelin %67.9'u önlisans mezunu olduğu halde ilahiyat önlisans mezunu olanların oranının %54.7 olması dikkat çekicidir. Mezun olunan yükseköğretim kurumu ile ilgili soruda diğer seçeneğini işaretleyenlerin yazdıkları dikkate alındığında geri kalanların işletme, sosyal bilimler ve kamu yönetimi gibi alanlarda önlisans sahibi oldukları görülmektedir. Aynı şekilde lisans mezunu olduğunu söyleyenlerin oranı (%18.3) ile ilitim ya da ilahiyat mezunu olduğunu söyleyenlerin toplam oranı (%11.1) arasındaki farkın sebebinin de dört yıllık açıköğretim mezunları olduğu anlaşılmaktadır.

3.3. Ölçme Aracı

Araştırmada ölçme aracı olarak kullanılacak olan Yaz Kur'an Kursu Öğreticileri Eğitim-Öğretim Yeterlik Ölçeğini hazırlamak için öncelikle daha önce konuyla ilgili olarak yapılmış çalışmalara bakılmış, özellikle Akyürek ve Korkmaz'ın yukarıda bahsi geçen çalışmalarından da istifade edilerek madde havuzu oluşturulmuş ve uzman görüşüne başvurmak suretiyle ölçekte kullanılacak maddeler belirlenmiştir.

Verilerin toplanmasının ardından ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek için faktör analizinden yararlanılmıştır. İlk analiz sonucunda ölçekte yer alan 56 maddenin öngörülenden fazla faktöre dağıldığı (12 faktör) görülmüş, faktör sayısını azaltmak için öncelikle faktörlerde tek kalan maddeler çıkartılmış, ardından iki farklı faktöre eşit derecede yüklenen maddeler ayıklanmıştır. Ölçeğe alınacak maddelerin seçiminde faktör yükünün .45'in, madde varyansının

.40'ın, madde toplam korelasyon katsayısının ise .30'un üstünde olması ölçütü esas alınmıştır. Bu şartları taşımayan maddelerin de ölçekten çıkartılmasının ardından öngörüldüğü üzere yedi faktörde toplanan 35 maddelik bir Eğitim-Öğretim Yeterlik Ölçeği elde edilmiştir.

Madde No	Faktör No	Faktör Yüğü	Madde Varyansı	Madde Toplam r'si
30	1	,72	,78	,72
29	1	,68	,67	,67
31	1	,63	,69	,72
32	1	,62	,66	,69
28	1	,62	,69	,74
34	1	,50	,53	,65
7	2	,79	,73	,54
8	2	,67	,65	,59
9	2	,65	,66	,60
10	2	,60	,61	,47
6	2	,57	,51	,50
5	2	,54	,49	,58
18	3	,78	,79	,67
19	3	,77	,78	,66
17	3	,75	,77	,68
16	3	,62	,58	,54
20	3	,52	,61	,65
15	3	,50	,58	,59
26	4	,79	,72	,55
33	4	,76	,70	,57
24	4	,62	,74	,70
35	4	,59	,54	,42
27	4	,54	,65	,62
25	4	,52	,63	,65

22	5	,68	,70	,62
21	5	,63	,66	,60
23	5	,51	,54	,55
12	6	,74	,73	,54
14	6	,62	,55	,51
11	6	,61	,68	,67
13	6	,60	,68	,68
2	7	,71	,67	,25
3	7	,69	,67	,55
1	7	,62	,58	,46
4	7	,45	,41	,49
KMO: ,93 Açıklanan Varyans: %64,41 Cronbach Alpha: ,95				

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ölçeğin KMO değeri .93 olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin faktör analizi yapılmasına uygun ve ölçülmek isteneni ölçmek için kullanışlı olduğunu göstermektedir. Faktör yüklerinin .45'in üzerinde olması ölçekte kullanılan maddelerin yapı geçerliliğini sağlayacak niteliğe sahip olduğunu ve bir ölçek özelliği gösterdiğini teyit etmektedir. Ölçeğin alpha güvenilirlik katsayısı ise .95 olarak bulunmuştur ki bu da ölçeği oluşturan maddeler arasında yüksek düzeyde bir iç tutarlılığın olduğu anlamına gelmektedir. İlgili maddelerin madde toplam korelasyonu .30'un üstünde bir değere sahip olduğundan hepsi geçerli, yani ölçmesi beklenen özelliği ölçebilir nitelikte olduğu kabul edilmiştir.

Faktör No	Faktör Adı	Açıkladığı Varyans	Cronbach Alpha
1	Öğretimi düzenleme	%39,48	,90
2	İletişim	%6,13	,83
3	Rehberlik	%4,81	,89
4	Metot-Teknik	%4,29	,85
5	Derse Hazırlık	%3,63	,78
6	Değerlendirme	%3,12	,81

7	Mesleki Gelişim	%2,95	,66
	Genel	% 64,41	,95

Tablo 3 incelendiğinde yedi faktörden oluşan eğitim-öğretim yeterliği ölçeğinin toplam açıkladığı varyansın %64.41 olduğu görülmektedir. Faktörlerin iç tutarlılıkları için hesaplanan Cronbach's Alpha değerlerine göre en yüksek güvenilirlik değeri (.90) "öğretimi düzenleme", en düşüğü ise (.66) "mesleki gelişim" faktörüne aittir. Genel anlamda bakıldığında her bir faktöre ait güvenilirlik katsayısının kabul edilebilir sınırlar içinde ($\alpha \geq 60$) olduğu söylenebilir.²⁸

3.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırma sonuçlarının çözümlemesinde SPSS programından yararlanılmış, ölçme aracındaki veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve akabinde hatalı veri girişi olup olmadığı kontrol edilmiştir. Öncelikle demografik soruların ve veri toplama aracında Yaz Kur'an Kurslarında görev alan öğretmenlerin kendilerini en çok hangi konuda eksik hissettikleri ve bu kurslarla ilgili en temel problem olarak neleri gördükleriyle ilgili soruların iki sorunun frekans ve yüzdelik değerleri tespit edilmiştir. Ölçekle ilgili olarak ise öncelikle faktör analizi ile belirlenen yedi faktörün her birinin ayrı ayrı ortalamaları alınmış ardından ise ölçeğin genel ortalaması hesaplanmıştır.

Değişkenler arasındaki ilişkinin ölçülmesiyle ilgili olarak ilk önce parametrik test koşullarının sağlanıp sağlanmadığının tespit için basıklık (curtosis) ve çarpıklık (skewness) değerlerine bakılmış (bk. Tablo 6), gerek faktörlere gerekse ölçeğin geneline ait değerlerin makul sınırlar içinde (-/+1) olduğu tespit edilmiştir. İki gruplu değişkenlerin faktörler ve ölçeğin geneli üzerinde anlamlı bir farklılaşmaya yol açıp açmadığını tespit edebilmek amacıyla parametrik testlerden bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. İki den fazla gruba sahip olan değişkenlerin ölçek ve ölçekteki faktörlerle ilişkisini ölçmek için ise tek yönlü varyans (anova) analizine başvurulmuş, anlamlı ilişki görülen durumlar-

²⁸ Özdamar, güvenilirlik katsayısına dair ölçüt değerleri şu şekilde vermektedir: $0.00 < \alpha < 0.40$ güvenilir değildir; $0.41 < \alpha < 0.60$ düşük düzeyde güvenilir; $0.61 < \alpha < 0.80$ orta düzeyde güvenilir; $0.81 < \alpha < 1.00$ yüksek düzeyde güvenilir. Bk. Kazım Özdamar, *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi*, Eskişehir: Kaan Kitabevi, 1999, akt. Metin Yaşar, "İstatistiğe Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 36 (2014/2): 63.

da farklılığın kaynağını tespit edebilmek amacıyla da Tukey testinden yararlanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkinin anlamlı kabul edilebilmesi için $p < .05$ anlamlılık düzeyi esas alınmıştır. Ölçekte 5'li Likert derecelendirme ölçeği (1=hiç katılmıyorum, 5= tamamen katılıyorum) kullanılmıştır.

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

4.1. Ölçek Dışı Sorulara Ait Bulgular

Ölçme aracında ölçek sorularına geçmeden önce katılımcılara Yaz Kur'an Kurslarıyla ilgili olarak kendilerini eksik hissettikleri alan/alanlar ve bu kurslarındaki en temel problem/problemler hakkında iki soru sorulmuş ve en fazla üç seçeneğin işaretlenmesi istenilmiştir. Elde edilen veriler Tablo 4 ve Tablo 5'te gösterilmiştir.

	f	%
Öğrenci Psikolojisi	106	47,1
Öğretim Metot ve Teknikleri	94	41,8
Öğretimi Planlama	59	26,2
Sınıf Yönetimi	42	18,7
İletişim	36	16,0
Rehberlik	26	11,6
Genel Kültür	16	7,1
Özel Alan Bilgisi	15	6,7
Diğer	33	14,7

Tablo 4 incelendiğine öğretmenlerin en çok öğrenci psikolojisi (%47.1), öğretim metot ve teknikleri (%41.8) ile öğretimi planlama (%26.2) konularında kendilerini eksik hissettikleri görülmektedir. Koç'un yaptığı araştırmada da öğrenci psikolojisi ile öğretim yöntemi konusunun Yaz Kur'an Kursu ile ilgili düzenlenecek seminerlerde en fazla yer verilmesi istenen ilk üç konu içinde yer aldığı görülmektedir.²⁹ Başkurt tarafından yapılan araştırmada ise müftülerin

²⁹ Koç, "Yaz Kur'an Kursları Üzerine Araştırma", 33.

Yaz Kur'an Kursunda görev yapan personelin özellikle öğrencilerin psikolojik gelişim ve davranış özelliklerini bilme konusunda sorun yaşadığına dikkat çektikleri görülmektedir.³⁰ Esasında düşük değer alan bu üç madde bir eğitim faaliyetinin başarı ya da başarısızlığını doğrudan etkileyecek temel konulardır. Öğrenci psikolojisine vâkıf olmak öğrenci merkezli eğitim anlayışının olmazsa olmazlarından birisidir. Zira öğrencinin psikolojisini bilmeden ona uygun bir eğitim-öğretim faaliyetinden bahsetmek imkânsızdır. Hakeza öğrencinin ilgi ve dikkatini çekecek, farklı duylara ve farklı zekâ türlerine hitap edecek metot ve teknikler kullanmadan da eğitimde başarıyı yakalamak olanaksızdır. Plansız bir eğitim faaliyetinin ise bizi nereye götüreceğini kestirmek bir hayli güçtür. Esasında ilk ikisi bir anlamda öğretim faaliyetlerinin planlanabilmesinin de ön koşuludur.

Tablo 5: Yaz Kur'an Kurslarıyla İlgili En Temel Problemler

	<i>f</i>	%
Öğrenciler arasındaki yaş farkı	133	59,1
Öğrenciler arasındaki seviye farkı	133	59,1
Öğrencilerin isteksizliği ve ilgisizliği	114	50,7
Fiziki mekânların yetersizliği	97	43,1
Eğitim araç gereçlerinin yetersizliği	73	32,4
Öğretim programının yetersizliği	29	12,9
Yöneticilerin duyarsızlığı	14	6,2
Öğreticilerin mesleki yetersizliği	9	4,0
Diğer	12	5,3

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Yaz Kur'an Kurslarında en temel problem olarak gördükleri hususların başında öğrenci merkezli sorunlar yer almaktadır. Öğrenciler arasındaki yaş ve seviye farkından (%59.1) kaynaklı sorunların ilk iki sırada ifade edilmiş olması Yaz Kur'an Kurslarında uygulanmakta olan kur sisteminin bu alandaki sorunları çözmekten uzak olduğuna işaret etmekte, Yaz Kur'an Kurslarında öğrencilerin yaşlarını, dolayısıyla da gelişim dönemlerini esas alacak şekilde yapısal bir değişikliğe gidilmesinin gereğini ortaya

³⁰ Başkurt, *Din Eğitimi Açısından Kur'an Öğretimi ve Yaz Kur'an Kursları*, 140.

koymaktadır. Bu konuda yapılan bir diğer araştırma öğrenciler açısından da bu iki hususun önemli birer sorun olarak dile getirildiğini göstermektedir.³¹ Her yaş için ayrı bir seviye grubu oluşturulmaması da en azından Piaget'in bilişsel gelişim kuramında ortaya koymuş olduğu işlem öncesi dönem (3-6 yaş), somut işlemler dönemi (7-11 yaş) ve soyut işlemler dönemi (12 yaş ve üzeri) şeklinde öğrencileri gruplandırmanın imkânı aranmalıdır.³² Üçüncü sırada dile getirilen öğrencilerin ilgisizliği ve isteksizliği (%50.7) de önemli bir soruna işaret etmekle birlikte burada üzerinde durulması gereken konu bu isteksizlik ve ilgisizliğin altında yatan sebeplerin neler olduğudur. Tablo 4'te öğretmenlerin ilk üç sırada ifade ettikleri eksiklikler bu ilgisizlik ve isteksizliği açıklama konusunda yeterli ipucu vermektedir. Zira öğrencilerin ilgi ve isteksizliğinin altında öğrenci psikolojisini bilmemek, metot ve teknik kullanımında yeknesaklık ve öğretimi planlama ve derse hazırlanma konusunda gösterilen gevşekliğin yattığını, en azından bunların önemli bir sebep olduğunu söylemek mümkündür.

4.2.Eğitim-Öğretim Yeterlik Ölçeğine Ait Bulgular

Tablo 6: Faktörlere Ait Betimleyici Değerler						
Faktör No	Faktör Adı	N	Skewness	Kurtosis	S.S.	A.Ort.
2	İletişim	225	-,57	-,12	,50	4,30
3	Rehberlik	225	-,05	-,74	,56	4,18
1	Öğretimi düzenleme	225	-,44	,48	,61	4,07
6	Değerlendirme	225	-,13	-,40	,61	4,01
5	Derse Hazırlık	225	-,40	-,13	,68	3,99
7	Mesleki Gelişim	225	-,30	,11	,45	3,76
4	Metot-Teknik	225	-,12	-,02	,75	3,39
	Genel Ortalaması	225	-,13	-,30	,48	3,96

Araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim-öğretim ölçeğinden aldıkları puanların ortalamasının M=3.96 olduğu görülmektedir. Bu sonuç Korkmaz'ın

³¹ Başkurt, *Din Eğitimi Açısından Kur'ân Öğretimi ve Yaz Kur'ân Kursları*, 182.

³² ilgili kuramla ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Binnur Yeşilyaprak (ed.), *Eğitim Psikolojisi* (Ankara: Pegem Akademi, 2013), 85-102.

yaptığı araştırmada Kur'an Kursu öğretmenlerinin eğitim-öğretim yeterlilik ölççeğinden aldıkları puanlarının ortalamasıyla (M=3.95) büyük bir benzerlik göstermektedir.³³ Yine yapılan bir başka araştırma Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinin yaklaşık %74'inin kendisini eğitim-öğretim konusunda yeterli, %25'inin ise kısmen yeterli gördüğünü, kendini bu konuda yetersiz görenlerin oranının ise %1 olduğunu göstermektedir. Aynı araştırmada öğretmenlere göre mesleki formasyonun başarılı bir öğretmen olmak için gerekli en önemli özellik olarak kabul edildiği ve kendini mesleki formasyon anlamında yeterli görenlerin oranı ise %88.5 olduğu tespit edilmiştir.³⁴ Ünsal'ın yaptığı araştırmada ise bu konuda kendini yeterli ve oldukça yeterli görenlerin oranı %63.1, orta düzeyde yeterli görenlerin oranı %33.8, yetersiz görenlerin oranı ise %3.0 olarak görülmektedir.³⁵ Ölçekte yer alan faktörler tek tek incelendiğinde Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinin özellikle iletişim (M=4.30) ve rehberlik (M=4.18) konusunda çok yüksek bir yeterlik algısına sahip oldukları görülmektedir. Yaz Kur'an Kurslarında sürdürülen eğitimin başarılı olabilmesi ve öğrencilerle sağlıklı bir ilişki zeminin oluşturulabilmesi adına söz konusu iki faktörle ilgili öğretmenlerde görülen yüksek düzeydeki olumlu algı umut vericidir. Çanakçı'nın yapmış olduğu araştırmada kurs hocalarının en önemli özelliği sorulan öğrencilerin bu soruya %53 oranında "hoşgörülü ve anlayışlı" cevabını vermiş olması ve yine %96'sının kurs hocalarıyla bir problem yaşamadığını söylemesi bu durumun bir anlamda öğrenciler tarafından teyidi anlamına gelmektedir.³⁶ Kur'an Kursları üzerine yapılan bir diğer araştırma burada görev yapan öğretmenlerin %85.9'unun öğrencilerle rahat diyalog kurduklarını belirttiklerini ve bu kursta öğrenim gören öğrencilerin ise %94'ünün öğretici-öğrenci ilişkilerinden memnun olduğunu ortaya koymaktadır. Yine aynı araştırma özellikle rehberlikle yakından ilgili olarak öğrencilerin %58.2'sinin sorunlarını hocalarını açabildiğini, bunu biraz zorlanarak yapanların oranının %31.7, hiçbir şekilde bunu yapamayanların

³³ Mehmet Korkmaz, "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterliklerine İlişkin Algıları", *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12 (2011): 138.

³⁴ Çanakçı, "Öğrenme ve Öğretmen Süreci Açısından Yaz Kur'an Kursları (Balıkesir Örneği)", 341, 466, 345.

³⁵ Ünsal, "Yaz Kur'an Kurslarında Din Eğitim ve Öğretimi (Denizli Örneği)", 45.

³⁶ Çanakçı, "Öğrenme ve Öğretmen Süreci Açısından Yaz Kur'an Kursları (Balıkesir Örneği)", 304, 317.

oranın ise %10.1 olduğunu göstermektedir.³⁷ Önder'in yapmış olduğu araştırma da Yaz Kur'an Kursu öğrencilerinin %92.3'ünün hocalarının kendileriyle çok ilgilendikleri yönünde kanaat belirttiklerine işaret etmektedir.³⁸

Bahsi geçen bu iki faktörü takiben ölçekte yer alan öğretimi düzenleme (M=4.07), değerlendirme (M=4.01) ve derse hazırlık (M=3.99) boyutlarının da yüksek sayılabilecek değerler aldığı görülmektedir. Öğretimin düzenlenmesi ile ilgili veri, Yaz Kur'an Kursu öğreticilerinin işledikleri konulara öğrencilerin dikkatini çekmeye, onların ön bilgilerini harekete geçirmeye, konuları önce öğrenilen konularla ve hayatla ilişkilendirmeye, öğrencilerin derse aktif katılımını sağlamaya çalıştıklarını göstermektedir. Buradaki yüksek yeterlik algısı, Başkurt tarafın yapılan ve ilgili kurslardan yararlanan öğrencilerin, hocaların ders öğretme durumundan memnun olduklarını gösteren araştırmanın sonuçlarınınca da teyit edilmektedir.³⁹ Değerlendirme noktasında yüksek algı ise öğrencilerin, öğrencilerin eksiklerini ve gösterdikleri gelişmeleri yakından takip etmeye, özel ilgilenilmesi gereken öğrencilerle birebir ilgilenmeye, tespit edilen eksikliklere göre eğitim-öğretim süreçlerini gözden geçirmeye ve süreç içinde öğrencilerden kendileriyle ilgili dönüt almaya gayret gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Derse hazırlıkla ilgili olarak de öğreticiler kurs başlamadan konuları planladıklarını, günlük olarak planlar hazırladıklarını ve hazırlık için Yaz Kur'an Kursu öğretici kılavuzundan yararlandıklarını belirtmişlerdir. Ancak bu üç madde içinde en düşük değeri, her ne kadar genel anlamda yüksek sayılsa da derse hazırlık boyutunun almış olması bu olumlu algının ciddi bir ön hazırlıkla desteklenip desteklenmediği noktasında soru işareti oluşturmaktadır. Derse hazırlık yapmak bir eğitimcinin titizlikle yerine getirmesi gerek en temel görevlerinin başında gelmektedir. Zira burada gösterilecek ihmal ya da gevşeklik sonraki süreçleri doğrudan ve derinden etkileyecektir. Çanakçı'nın yapmış olduğu araştırma da Yaz Kur'an Kursu öğreticilerinde derse hazırlık noktasında bir problemin varlığını teyit etmektedir. Nitekim bu araştırmanın sonucuna göre tüm derslere hazırlanarak girerim diyenlerin oranı %49.3, arasıra hazırlık

³⁷ Koç, *Kur'an Kurslarında Eğitim ve Verimlilik*, 79, 174.

³⁸ Önder, "Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyleri", 47.

³⁹ Başkurt, *Din Eğitimi Açısından Kur'ân Öğretimi ve Yaz Kur'ân Kursları*, 175.

yaptığını söyleyenlerin oranı %37.5, hazırlanmaya ihtiyaç duymadığını söyleyenlerin oranı ise %12.4 olarak tespit edilmiştir.⁴⁰

Ölçekte en düşük değere sahip olan faktörlerden biri mesleki gelişim (M=3.76) alanıdır. Bu sonuç Yaz Kur'an Kursunda görev yapan öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sağlamak noktasındaki çabalarının görece düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Ünsal'ın yaptığı araştırma mesleki bilgisini artırıcı yayınlar takip eden kurs öğretmenlerinin oranının %66.7 olduğunu göstermektedir.⁴¹ Çanakçı'nın yaptığı araştırmada pedagojik formasyon ve genel öğretim metotlarıyla ilgili kitap okuma durumunu "evet" şeklinde işaretleyenlerin oranı %19.3, "bazen" olarak işaretleyenlerin oranı %48.7, "hiç okumam" diyenlerin oranı ise %32 olarak tespit edilmiştir.⁴² Bütün bu sonuçlar, daha önce Tablo 4'te görüldüğü gibi öğrenci psikolojisi ve öğretim metot ve teknikleri başta olmak üzere bir dizi konuda eksiklik hissetmelerine rağmen, Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinin bu eksikliklerini gidermek noktasında yeterli gayreti göstermediklerini ortaya koymaktadır. Nitekim yapılan bir araştırmada bu kurslarda görev alan öğretmenler içinde ergenlik/gençlik psikolojisiyle ilgili bir kitabı baştan sona okuyanların oranı %3.5 olarak tespit edilmiştir.⁴³ 2005 yılından bu yana her yıl Haziran ayında Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerine yönelik mahallinde düzenlenen hizmet içi eğitim seminerlerinin de bu eksikliklerin giderilmesine yeterince hizmet edemediği anlaşılmaktadır. Nitekim yapılan araştırmaların sonuçları da bunu teyit etmektedir.⁴⁴

Ölçekte en düşük değer (M=3.39) ise metot-teknik boyutuna aittir ki bu alan doğrudan pratiğe dönük önemli bir eksikliğe işaret etmektedir. Koç'un 92 Kur'an Kursu öğreticisi üzerinde yaptığı araştırma da göstermektedir ki, Yaz Kur'an Kurslarında da görev yapan bu öğretmenlerin en sık başvurduğu (%84.8) yöntem *takrir/anlatım* ile *soru-cevap* yönteminin birlikte kullanıldığı karma bir yöntemdir. Yine aynı araştırma öğrencilerin en çok eleştirdikleri hususların başında derslerin sıkıcılığı ve monotonluğunun geldiğini göstermektedir.⁴⁵

⁴⁰ Çanakçı, "Öğrenme ve Öğretmen Süreci Açısından Yaz Kur'an Kursları (Balıkesir Örneği)", 464.

⁴¹ Ünsal, "Yaz Kur'an Kurslarında Din Eğitim ve Öğretimi (Denizli Örneği)", 47.

⁴² Çanakçı, "Öğrenme ve Öğretmen Süreci Açısından Yaz Kur'an Kursları (Balıkesir Örneği)", 348.

⁴³ Ünsal, "Yaz Kur'an Kurslarında Din Eğitim ve Öğretimi (Denizli Örneği)", 46.

⁴⁴ Bk. Çanakçı, "Öğrenme ve Öğretmen Süreci Açısından Yaz Kur'an Kursları (Balıkesir Örneği)", 368-370.

⁴⁵ Koç, *Kur'an Kurslarında Eğitim ve Verimlilik*, 75, 164.

Çanakçı'nın yapmış olduğu araştırma da en çok kullanılan yöntemin *soru-cevap* (%40.1) ve *anlatım* (%29.1) olduğunu ve Yaz Kur'an Kursu öğrencilerinin öğretim süreçlerinde farklı yöntem ve tekniklerin işe koşulmasını talep ettiklerini göstermektedir. Yine aynı araştırma derslerde en çok kullanılan materyalin yazı tahtası olduğuna (%85.6) işaret etmektedir.⁴⁶ Yukarıda ifade edildiği üzere her ne kadar öğretmenler öğretimi düzenleme faktöründe olumlu yönde yüksek bir algıya sahip olsa da aslında metod ve teknik boyutunda karşımıza çıkan ve orta derecede bir yeterliğe işaret eden bu veri ilgili sonucun farklı yönleriyle yeniden ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Yine daha önce ifade edilen en çok ihtiyaç hissedilen alanlarla ilgili soruda öğretmenlerin %41.8'inin (N=94) öğretim metod ve tekniklerini işaretlemiş olması ve bu seçeneğin ikinci sırada yer alması da aynı sorunun farklı bir ifadesi olarak görülebilir. Sorunun üstesinden gelmek için tekrar, soru-cevap gibi geleneksel yöntemlerin ötesine geçmek, özellikle de öğrencilerin çok yakın ilgi duyduğu teknolojinin kullanımını da mümkün kılan modern yöntemleri işe koşturmak gerekmektedir.⁴⁷

4.3. Ölçek ve Alt Boyutlara Dönük Farklılık Analiz Sonuçları

Ölçek ve alt boyutlara ilişkin değerlerin katılımcıların demografik özelliklerine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek amacıyla yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre cinsiyet, görev ve görev yeri değişkenlerinin söz konusu bağımlı değişkenler üzerinde $p < .05$ anlamlılık düzeyinde bir farklılığa sebep olduğu görülmüştür. Cinsiyet değişkeni dikkate alındığında (Tablo 7) ölçek ve ilgili tüm alt boyutların cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu sonuç hem ölçek genelinde hem de tüm alt boyutlarda bayan öğretmenlerin erkeklere oranla kendilerini istatistikî açıdan anlamlı kabul edilecek düzeyde daha yeterli gördüğünü ortaya koymaktadır.

⁴⁶ Çanakçı, "Öğrenme ve Öğretmen Süreci Açısından Yaz Kur'an Kursları (Balıkesir Örneği)", 441, 276, 460.

⁴⁷ Kur'an öğretimi ile ilgili farklı bir yöntem için bk. İbrahim Tunç, "Ülkemizde Kur'an Öğretimindeki Metod Hataları, Eksiklikleri ve Çözüm Yolları", *Yeniden Yapılanmanın Eşiğine Kur'an Kursları: YECDER IV. Ulusal Din Görevlileri Sempozyum Bildirileri* (2014), 61-70.

Tablo 7: "Cinsiyet" Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları							
	Cinsiyet	N	A.Ort.	s.s.	t	Sd.	p
Mesleki Gelişim	Bay	167	3,70	,57	-2,40	223	,017
	Bayan	58	3,91	,61			
İletişim	Bay	167	4,19	,51	-7,34	223	,000
	Bayan	58	4,61	,32			
Derse Hazırlık	Bay	167	3,92	,69	-2,88	223	,004
	Bayan	58	4,21	,62			
Metot-Teknik	Bay	167	3,27	,73	-4,34	223	,000
	Bayan	58	3,75	,69			
Öğretimi düzenleme	Bay	167	3,95	,60	-5,60	223	,000
	Bayan	58	4,44	,50			
Değerlendirme	Bay	167	3,92	,59	-4,24	223	,000
	Bayan	58	4,29	,56			
Rehberlik	Bay	167	4,09	,55	-4,14	223	,000
	Bayan	58	4,43	,52			
Ölçek Ortalaması	Bay	167	3,86	,48	-5,90	223	,000
	Bayan	58	4,24	,39			

Görev yapılan kadro* itibarıyla bakıldığında hem ölçeğin hem de mesleki gelişim hariç ölçekte yer alan tüm faktörlerin ilgili değişkene göre istatistikî açıdan anlamlı kabul edilecek düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Tablo 8 incelendiğinde Kur'an Kursu Öğreticisi olarak görev yapan personelin imam-hatip olarak görevini sürdüren personelden mesleki gelişim hariç tüm boyutlarda anlamlı kabul edilecek düzeyde daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuç her iki grubun da mesleki gelişim anlamında benzer düzeyde bir motivasyona sahip olduklarını ancak mesleki gelişim denince yoğunlaştıkları alanların birbirinden farklı olduğunu ortaya koymaktadır. Kur'an Kursu hocaları sürekli olarak eğitim-öğretim faaliyetleri ile meşgul olduklarından mesleki gelişimlerinde bu alana daha fazla ilgi gösterecekleri düşünülebilir.

* "Müezzin" (N=18) ve "Diğer" (N=5) kategorilerinde katılımcı sayısı kritik eşik (N≥30) altında olduğundan analize dâhil edilememiş, bu sebeple anova yerine bağımsız örneklem T testi yapılmıştır.

Ölçeğin geneli itibariyle bakıldığında Kur'an Kursu öğretmenlerinin eğitim-öğretim yeterlikleri noktasında kendilerini daha yeterli gördüklerini söylemek mümkündür. Bu durum Kur'an Kursu hocalarının eğitim-öğretim faaliyetleri konusundaki tecrübeleriyle yakından ilişkilidir. Ayrıca cinsiyet ve görev değişkenlerinin benzer bir farklılığa yol açmasını, hatta ilgili boyutlara ait ortalamaların birbirine çok yakın değerler almış olmasını (bk. Tablo 7-8) Kur'an Kursu öğretmenlerinin çok büyük oranda (%89,7) bayanlardan imamların ise tamamının erkeklerden oluşmasıyla ilişkilendirmek de mümkündür.

Tablo 8: "Görev" Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

	Görev	N	A.Ort.	s.s.	t	Sd.	p
İletişim	İmam-Hatip	145	4,20	,52	-6,25	155,50	,000
	K.Kursu Öğrt.	57	4,59	,37			
Derse Hazırlık	İmam-Hatip	145	3,95	,70	-2,07	200	,039
	K.Kursu Öğrt.	57	4,17	,63			
Metot-Teknik	İmam-Hatip	145	3,27	,76	-3,45	200	,001
	K.Kursu Öğrt.	57	3,68	,69			
Öğretimi düzenleme	İmam-Hatip	145	4,00	,61	-4,00	200	,000
	K.Kursu Öğrt.	57	4,36	,50			
Değerlendirme	İmam-Hatip	145	3,96	,60	-2,65	200	,009
	K.Kursu Öğrt.	57	4,21	,60			
Rehberlik	İmam-Hatip	145	4,11	,55	-3,28	200	,001

	K.Kursu Öğrt.	57	4,39	,51			
Ölçek Ortalaması	İmam-Hatip	145	3,89	,49	-4,48	200	,000
	K.Kursu Öğrt.	57	4,18	,38			

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların nerede görev yaptığına dair değişkenin ise iletişim ve öğretimi düzenleme boyutlarında anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmektedir. Buna göre il/ilçe merkezlerinde görev yapan personel ilgili iki boyutta köy, belde, bucak vb. yerlerde görev yapan personele göre daha yüksek bir yeterlik algısına sahiptir. Zira il/ilçe merkezinde görev yapacak personel görev yapılacak caminin statüsü ve bulunduğu mevki dikkate alınarak seçilmektedir. Bu durum il/ilçe merkezinde görev yapan personelin daha nitelikli olacağı anlamına gelmektedir. Ayrıca il/ilçe merkezinde görev yapan personelin meslekli gelişimini sağlayacak seminer, kurs vb. türünden faaliyetlere katılma konusunda daha avantajlı olması ve şehir kültürünün de buna katkı sunması iki grup arasındaki farka etki eden unsurlar olarak değerlendirilebilir.

	Görev	N	A.Ort.	s.s.	t	Sd.	p
İletişim	İl/ilçe Merkezi	121	4,37	,52	2,08	221	,039
	Köy, Belde, Bucak vb.	102	4,23	,37			
Öğretimi düzenleme	İl/ilçe Merkezi	121	4,15	,61	2,13	221	,034
	Köy, Belde, Bucak vb.	102	3,98	,50			

İkiden fazla gruba sahip değişkenlerin ölçek ve boyutlar üzerinde anlamlı farklılığa sebep olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans (anova) analizi yaş ve mesleki kıdem değişkenlerinin anlamlı farklılık oluşturduğunu ortaya koymuştur. Tablo 10'da yaş değişkeninin iletişim, metod-teknik

ve öğretimi düzenleme boyutlarında anlamlı farklılaşmaya neden olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılığın kaynağını belirlemek için yapılan Tukey testi, iletişim boyutunda 20-34 yaş grubunun bu farklılığın kaynağı olduğunu, ilgili yaş grubunun diğer iki yaş grubunun her birinden daha yüksek bir ortalama yakaladığını (M=4.48) göstermektedir. Metot-teknik boyutundaki farklılığın kaynağını ise 50 yaş ve üzeri grubun oluşturduğu ve diğer iki yaş grubuna kıyasla istatistiki açıdan anlamlı sayılabilecek düzeyde daha düşük bir ortalamaya sahip olduğu (M=3.02) görülmektedir. Öğretimi düzenleme boyutunda ise farklılığın kaynağında 20-24 yaş grubu ile 50 yaş ve üzeri yaş grubu bulunmaktadır ki birincinin ortalamasının (M=4.24) ikinciden (M=3.91) anlamlı kabul edilecek düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Burada özellikle 20-34 yaş grubu ile 50 yaş ve üzeri grup arasındaki farklılık dikkat çekmektedir. 20-34 yaş arası grubun, mesleğe yeni başlamış olmanın zorluklarını yaşayan personeli de içinde bulundurmasına rağmen, iletişim, metot-teknik ve öğretimi düzenleme boyutlarının tümünde daha yüksek bir ortalamaya sahip olması mesleğe yeni başlayanlarla kadro yenilendikçe ilgili kurslarda görev yapacak personelin eğitim-öğretim yeterliklerinde olumlu yönde bir değişme beklenebileceğinin işareti olarak değerlendirilebilir.

Tablo 10: "Yaş" Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans (Anova) Analizi Sonuçları								
	Yaş	N	A.Ort.	s.s.	df	F	p	Anlamlı Fark
İletişim	1)20-34	52	4,48	,48	221	5,65	,004	1-(2,3)
	2)35-49	140	4,26	,51				
	3)50 ve üzeri	30	4,14	,45				
Metot-Teknik	1)20-34	52	3,54	,76	221	5,01	,007	3-(1,2)
	2)35-49	140	3,41	,72				
	3)50 ve üzeri	30	3,02	,78				
Öğretimi düzenleme	1)20-34	52	4.24	,58	221	3,29	,039	1-3
	2)35-49	140	4,05	,62				
	3)50 ve üzeri	30	3,91	,59				

Mesleki kıdem değişkeni için tekrarlanan tek yönlü varyans (anova) analizi ilgili değişkenin iletişim, metot-teknik ve öğretimi düzenleme boyutları ile ölçek ortalamasında anlamlı farklılığa sebep olduğunu göstermiştir (Tablo 11). Genel anlamda bakıldığında ortalamaların kıdemi daha yüksek gruplara doğru düzenli olarak azaldığı dikkat çekmektedir. İletişim boyundaki farklılığın kaynağı 1-5 yıl arası kıdeme sahip olan grup olup bu grubun iletişime dair yeterlik algısının (M=4.54) 16-25 yıl (M=4.26) ile 26 ve üzeri yıl (M=4.14) kıdeme sahip gruplardan anlamlı sayılacak düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir. Metot-teknik, öğretimi düzenleme ve ölçek ortalaması için farklılığın sebebi ise 1-5 arası yıl kıdeme sahip olan grupla 26 yıl ve üzeri gruba dâhil olan personelin aldıkları ortalamalar arasındaki fark olup her üç durumda da 1-5 yıl arası kıdeme sahip olan grubun yeterlik algısının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuç da mesleğe yeni başlayanlarla kadrolar yenilendikçe ilgili kurslarda görev yapacak öğretici personelin eğitim-öğretim yeterliklerinde bir iyileşme sağlanacağı yönündeki değerlendirmeyi desteklemektedir. Diğer taraftan bu sonucun mesleğe yeni başlamış ve mesleğin zorluklarıyla henüz tam olarak tanışmamış genç öğretmenlerin kendi yeterlikleriyle ilgili bir özdeğerlendirme yanılışına işaret etmesi de mümkündür. İki grup arasında tespit edilen anlamlı farkın pratiğe ne oranda yansıdığı gözlem ve diğer paydaşlar (öğrenci, denetimci vb.) üzerinden elde edilecek bilgi ve bulgularla araştırılmasına ihtiyaç vardır.

	Yaş	N	A.Ort.	s.s.	df	F	p	Anlamlı Fark
İletişim	1)1-5 yıl	45	4,54	,49	212	5,46	,001	1-(3,4)
	2)6-15 yıl	62	4,31	,56				
	3)16-25 yıl	55	4,26	,46				
	4)26 yıl ve üzeri	51	4,14	,44				
Metot-Teknik	1)1-5 yıl	45	3,62	,69	212	3,61	,014	1-4
	2)6-15 yıl	62	3,42	,78				
	3)16-25 yıl	55	3,41	,75				

	4)26 yıl ve üzeri	51	3,13	,72				
Öğretim düzenleme	1)1-5 yıl	45	4,31	,57	212	3,46	,017	1-4
	2)6-15 yıl	62	4,06	,60				
	3)16-25 yıl	55	4,02	,73				
	4)26 yıl ve üzeri	51	3,92	,48				
Ölçek Ortalaması	1)1-5 yıl	45	4,12	,45	212	2,97	,033	1-4
	2)6-15 yıl	62	3,94	,51				
	3)16-25 yıl	55	3,96	,51				
	4)26 yıl ve üzeri	51	3,83	,42				

Yapılan bağımsız örneklem t testinde farklılık oluşturan değişkenler kadar dikkat çeken bir diğer husus öğrenim durumuyla ilgili lise ve önlisans grupları dikkate alınarak yapılan analizin anlamlı bir farklılığa işaret etmemesidir. Turan tarafından yapılan araştırma da benzer bir sonuca işaret etmektedir.⁴⁸ Araştırmaya katılanların sadece %13.4'lük bir bölümünü lise mezunları oluştururken %67.9'unun önlisans, %54.7'sinin ise ilahiyat önlisans mezunu olduğu dikkate alındığında (bk. Tablo 1) müftülük bünyesinde görev yapan personelin ilahiyat önlisans programına yoğun ilgi gösterdiği dikkat çekmektedir. Ancak bu ilginin eğitim-öğretim yeterlikleri konusunda olumlu yönde bir farklılığa işaret etmiyor olması bu programların içerik ve verimliliğinin de yeniden ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Nitekim Korkmaz'ın ilahiyat önlisans mezunu Kur'an Kursu öğretmenleriyle yaptığı görüşmelerde formasyon eksikliğinin açıkça dile getirildiği görülmektedir.⁴⁹ Daha da dikkat çekici olan sonuç ise Tablo 8'de işaret edildiği üzere Kur'an Kursu öğretmenlerinin tüm boyutlara ve ölçeğin geneline yönelik yeterlik algısının imam ve hatiplere kıyasla olumlu yönde anlamlı düzeyde farklılaşmasına rağmen ilgili personel içinde önlisans mezunu olanların oranının (%57.1) imam-hatip olarak görev yapanların arasındaki önlis-

⁴⁸ İbrahim Turan, "Din Görevlilerinin Mesleki Yeterlilikleri", *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 13, sy. 1 (2013): 60, 63.

⁴⁹ Korkmaz, "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterliklerine İlişkin Algıları," 116.

sans mezunlarına oranla (%72.4) daha düşük olmasıdır (bk. Tablo 12). Fakat yine aynı tabloda Kur'an Kursu öğretmenleri arasında lisans mezunu olanların oranının (%26.8) imam-hatipler arasında lisans mezunu olanların oranının (%13.8) yaklaşık iki katına denk geldiği görülmektedir. Turan'ın yapmış olduğu araştırma din görevlilerinin mesleki yeterlilik algısının mesleki pedagojik formasyon boyutunda öğrenim düzeyine göre lisans mezunlarının lehine anlamlı şekilde farklılaştığına işaret etmektedir.⁵⁰ Fakat bizim araştırmamızda lise, önlisans ve lisans mezunu grupların ölçek ortalamaları üzerinde anlamlı farklılığa neden olma durumunu test etmek için yapılan tek yönlü varyans (anova) analizi sonucunun da anlamsız çıkması lisans öğreniminin yeterlik algısını olumlu yönde ve anlamlı düzeyde arttırdığını söylememize de imkân vermektedir. Hatta ilginç bir şekilde Korkmaz'ın çalışması, imam hatip ve önlisans mezunlarının eğitim-öğretim yeterlilik algısının formasyon eğitimi almış eski lisans ilahiyat mezunlarından daha yüksek olduğunu göstermiştir.⁵¹ Sonuç itibarıyla şunu söylemek mümkündür ki bütün bu veriler Kur'an Kursu öğretmenlerinin eğitim-öğretim faaliyetleri alanında daha deneyimli oldukları ve eğitim-öğretim yeterlik algısını onların lehine artıran durumun pratikten kaynaklanabileceği ihtimalini akla getirmektedir.

		Tablo 12: Görev * Öğrenim Durumu				
		Öğrenim Durumu				
		Lise	Önlisans	Lisans	Y. Li- sans	Toplam
Görev	İmam-hatip	20	105	20	0	145
		13,8%	72,4%	13,8%	,0%	100,0%
	Müezzin kayyım	1	14	3	0	18
		5,6%	77,8%	16,7%	,0%	100,0%
	K. Kursu Öğreticisi	8	32	15	1	56
		14,3%	57,1%	26,8%	1,8%	100,0%
Diğer	1	1	3	0	5	

⁵⁰ Turan, "Din Görevlilerinin Mesleki Yeterlilikleri", 8: 60, 63.

⁵¹ Korkmaz, "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlilikleri Açısından Kendilerini Değerlendirmeleri", 333.

		20,0%	20,0%	60,0%	,0%	100,0%
TOPLAM		30	152	41	1	224
		13,4%	67,9%	18,3%	,4%	100,0%

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu araştırma Yaz Kur'an Kurslarında öğretici olarak görev yapan farklı görev tanımlarına sahip personelin eğitim-öğretim yeterliği konusundaki algısının yüksek olduğunu (M=3.96) göstermektedir ki bu araştırma hipotezinin doğrulandığı anlamına gelmektedir. Bu sonuç daha önce Bayraktar, Buyrukçu, Ay ve Korkmaz'ın farklı zamanlarda ayrı ayrı gerçekleştikleri araştırmaların sonuçlarıyla da uyum göstermektedir. Fakat şurası unutulmamalıdır ki bu yeterlik düzeyi sadece ilgili personelin algısını ortaya koymakta bu algının pratikteki karşılığının ne olduğu konusunda fikir yürütmeye imkân vermemektedir. Öğreticilerde gözlenen bu yüksek algı iki açıdan değerlendirilebilir. Birincisi bu algı söz konusu öğreticilerin Yaz Kur'an Kursu kapsamında yürütülen faaliyetleri layıkıyla yerine getirebilme hususunda kendilerine duydukları güvene işaret ediyor olabilir. Bu anlamdaki bir yeterlik algısı muhakkak ki Yaz Kur'an Kurslarında istenilen verimin elde edilebilmesi adına kıymete haizdir. Diğer taraftan bu yüksek algı Yaz Kur'an Kursu öğreticilerinin eğitim-öğretim yeterlikleri konusundaki bir özdeğerlendirme yanılışı olarak da değerlendirilebilir. Katılımcılar tarafından Yaz Kur'an Kursundaki en önemli problemlerin başında öğrencilerin ilgisizliği ve isteksizliğinin gösterilmesi de (bk. Tablo 5) böyle bir yanılı ihtimaline işaret eden bir sonuç olarak görülebilir. Ölçekteki en düşük ortalamaya sahip boyutlardan birinin mesleki gelişim alanı olması (M=3.76) da böyle bir yorumu destekler niteliktedir. Ayrıca kişinin bir konudaki eksikliği görebilmesi için o konunun ne olduğuna dair sağlam bir bilgisi olması gerekir. Ancak ulaştığımız bulgular katılımcıların yalnızca %8.9'unun (N=20) pedagojik formasyon eğitimi aldığını göstermekte, bu ise ilgili personelin bu kavramın anlamı ve kapsamı hakkında yeterli bilgiye sahip olmasının pek mümkün olmadığını ortaya koymaktadır.

Ölçek boyutları dikkate alındığında en yüksek ortalamaya sahip olanların iletişim (M=4.30) ve rehberlik (M=4.18) olduğu, bunları öğretimi düzenleme (M=4.07), değerlendirme (M=4.01) ve derse hazırlık (M=3.99) boyutlarının takip ettiği tespit edilmiştir. Öğreticilerin söz konusu boyutların her biri için yüksek

denebilecek bir yeterlik algısına sahip oldukları söylenebilir. Ancak özellikle iletişim ve rehberlik gibi ciddi alt yapı ve uzmanlık gerektiren alanlarda yeterlik algısının yüksek çıkmış olması dikkat çekicidir. Ölçekte en düşük ortalamaya sahip boyutlar ise mesleki gelişim (M=3.76) ile metot-teknik (M=3.39) boyutları olarak tespit edilmiştir. Meslek yaşamı boyunca devam etmesi gereken ve personelin kendini yeni gelişmelere uyarlaması, bilgi ve becerisini tazelemesi için çağın bir gerekliliği olarak görülen mesleki gelişimin, yeterlilik boyutları içinde lokomotif rol üstlenmesi beklendiğinden bu boyutun ortalamasının nispeten düşük çıkmış olması önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmelidir. Metot-teknik boyutu ise ölçekte en problemliliğe işaret etmektedir. Doğrudan pratikle ilgili olan bu boyutun uygulamada özellikle bireysel farklılıkların dikkate alınması, öğrencinin dikkatini toplama, farklı duyu ve zekâ türlerine göre konuyu etkili şekilde karşı tarafa aktarma noktasında geliştirilmeye ihtiyaç duyulan temel bir alan olarak ele alınması zorunluluğu vardır.

Değişkenler arası ilişkiyi ortaya koymak için yapılan farklılık analizi sonuçları cinsiyet, görev ve kıdem değişkenlerinin ölçek ortalaması üzerinde anlamlı farklılığa sebep olduğunu göstermiştir. Alt boyutlar itibariyle değerlendirildiğine ise mesleki gelişim boyutunun cinsiyet; iletişim boyutunun cinsiyet, görev, görev yeri, yaş ve mesleki kıdem; derse hazırlık boyutunun cinsiyet ve görev; metot-teknik boyutunun cinsiyet, görev, yaş ve mesleki kıdem; öğretimi düzenleme boyutunun cinsiyet, görev, görev yeri, yaş ve mesleki kıdem; değerlendirme boyutunun cinsiyet ve görev değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Ancak gerek ölçeğin gerekse alt boyutların ortalamaları üzerinde anlamlı farklılık oluşturması beklenen öğrenim durumu değişkeninin hiçbir bağımlı değişken üzerinde böyle bir etki göstermediği görülmüştür.

Elde edilen bu bulgular ışında önerilerimizi şu şekilde sıralayabiliriz:

- a- Yaz Kur'an Kurslarıyla ilgili olarak farklı araç ve kanallarla öğreticilerin eğitim-öğretim yeterlikleri sürekli takip edilmelidir. Bu amaçla özdeğerlendirme türündeki veri toplama araçlarının yanında özellikle öğrencilerin görüşlerinden de yararlanılmalıdır. Ayrıca kurs süresince öğrencilere rehberlik edecek uzman personel istihdam edilerek onların gözlemlerinden ve tespitlerinden de bu kapsamda istifade edilme-

- lidir. Eksik yönlerini fark edemeyen personele bu yolla yardımcı olunmalı ve bu öğreticiler eksiklerini giderme konusunda teşvik edilmelidir.
- b- Yapılacak denetimlerde şeklen yapılacak bir değerlendirmeden daha ziyade öğreticilerin eğitim-öğretim yeterliklerini dikkate alıp ihtiyaç olduğunda gerekli rehberlik ve yönlendirmeyi yapmayı önceleyen etkin bir denetim sistemi hayata geçirilmelidir. Yapılan bir araştırmaya göre öğreticilerin yürütülen denetimlerle ilgili en rahatsız edici buldukları durum bu denetimlerin yol göstericilikten uzak olmasıdır.⁵² Bunun için muhteva ve rehberlik amaçlı denetimden sorumlu olan Diyanet İşleri Başkanlığı ve müftülükler yeterli sayıda uzman personel istihdam etmeli ve yine bu süreçte formatör öğreticilerden de yararlanılmalıdır. Uzman personelin ve formatörlerin yetiştirilmesi noktasında ise mevcut personel içinden istekli ve deneyimli olanlar seçilerek İlahiyat Fakülteleri ile yapılacak işbirliği ile bu kişilerin meslektaşlarına da rehberlik edebilecek şekilde eğitim almaları sağlanmalıdır.
- c- Metod-teknik konusu başta olmak üzere doğrudan pratikte kullanabilecekleri alanlarda öğreticilere destekleyici, sistematik ve ihtiyaç odaklı eğitimler düzenlenmeli, Diyanet Eğitim Merkezleri bu amaçla etkin bir şekilde kullanılmalıdır. Bu kapsamda ayrıca öğreticilerin yoğun ilgi gösterdiği anlaşılın ilahiyat önlisans programlarının içeriği personelin eğitim-öğretim yeterliklerinin artırılmasına katkı sunacak şekilde yeniden düzenlenmelidir. Hatta hemen her ilde İlahiyat Fakültesi bulunduğu göz önüne alınarak ilgili fakülte bünyesinde özellikle personelin eğitim-öğretim yeterliklerinin artırılmasını amaçlayan önlisans programlarının açılması da değerlendirilmelidir.
- d- Kur'an Kursu öğreticilerinin eğitim-öğretim yeterliklerinin imam-hatiplerden daha yüksek olduğu tespitinden hareketle imamların senenin farklı zamanlarında Kur'an Kurslarında gözlem ve uygulama yapmalarını sağlayacak bir düzenlemeye gidilmelidir.

⁵² Çanakçı, "Öğrenme ve Öğretmen Süreci Açısından Yaz Kur'an Kursları (Balıkesir Örneği)", 486.

- e- Tıpkı öğretmenlikte olduğu gibi din hizmetleri sınıfında görev yapacak personel için de, en azından yeni göreve başlayacak olanlardan başlanarak, pedagojik formasyon şartı koyulmalıdır. Yine bununla ilgili olarak formasyon derslerinin İlahiyat lisans eğitim programı içine alınması yeniden değerlendirilmeli ve özellikle de uygulama boyutu üzerinde dikkatle durulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akyürek, Süleyman. "Kur'an Kursu Öğreticisinin Mesleki Yeterlikleri". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sy.18 (2005): 175-192.
- Ay, M. Emin. *Problemleri ve Beklentileriyle Türkiye'de Kur'an Kursları*. Bursa: Düşünce Kitabevi, 2005.
- Ayhan, Halis. *Türkiye'de Din Eğitimi*. İstanbul: İFAV Yayınları, 1999.
- Baltacıoğlu, Cahit. "Türk Eğitim Sisteminde Kur'an Kurslarının Yeri", *Kur'an Kurslarında Eğitim, Öğretim ve Verimlilik* içinde, 15-18. İstanbul: İslami İlimler Araştırma Vakfı, 2000.
- Başkurt, İrfan. *Din Eğitimi Açısından Kur'ân Öğretimi ve Yaz Kur'ân Kursları*. İstanbul: Dem Yayınları, 2013.
- Bayraktar, M. Faruk. *Eğitim Kurumu Olarak Kur'an Kursları Üzerine Bir Araştırma*. İstanbul: Yıldızlar Matbaası, 1992.
- Buyrukçu, Ramazan. *Kur'an Kurslarında Din Eğitimi ve Öğretiminin Verimliliği Üzerine Bir Araştırma (Göller Bölgesi Örneği)*. Isparta: Fakülte Kitabevi, 2001.
- Çanakçı, Ahmet Ali. "Öğrenme ve Öğretmen Süreci Açısından Yaz Kur'an Kursları (Balıkesir Örneği)". Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2014.
- DİB. *Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programları*. Ankara: 2005, erişim 17 Ocak 2017, <http://www.merkezevendimuftulugu.gov.tr/ornekbelgeler/Yaz%20%20Kurslar%C4%B1%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1.pdf>.
- Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim ve Öğretimine Yönelik Kurslar ile Öğrenci Yurt ve Panسیونları Yönetmeliği*. 2012/ 28257, erişim 10 Ocak 2017, <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr>.
- Güven, Şahin. "Din Görevlilerinin Yeterlikleri". *İslâmi Araştırmalar Dergisi* 19, sy. 2 (2006): 402-408.
- <http://www.diyanet.gov.tr/tr/kategori/istatistikler/136>.

- Işıkdoğan, Davut ve Korukçu, Adem. "Yaz Kur'an Kurslarında Kur Sistemi ve Kur'an Kursu Öğreticilerinin Bu Sisteme Bakışı". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 49, sy. 1 (2008): 201-222.
- Kazıcı, Ziya. "Bir Eğitim Kurumu Olarak Darü'l-Kurra", *Kur'an Kurslarında Eğitim, Öğretim ve Verimlilik* içinde, 33-39. İstanbul: İslami İlimler Araştırma Vakfı, 2000.
- Koç, Ahmet. *Kur'an Kurslarında Eğitim ve Verimlilik*. Ankara: İlahiyat, 2005.
- Koç, Ahmet. "Yaz Kur'an Kursları Üzerine Araştırma", *Diyanet İlmi Dergi* XLVII, sy.2 (2011): 7-52.
- Komisyon. *Diyanet İşleri Başkanlığı Personel Yeterlikleri*. Ankara: 2014, erişim 15 Ocak 2017, http://www2.diyanet.gov.tr/EgitimHizmetleriGenelMudurlugu/Materyaller/PERSONEL_YETERLIKLERi_kitap_hali_21_Mayis_2014.pdf.
- Komisyon. *Öğretmen Yeterlikleri*. Ankara: MEB Basımevi, 2002.
- Korkmaz, Mehmet. "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterliklerine İlişkin Algıları". *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12 (2011): 109-142.
- Korkmaz, Mehmet. "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim-Öğretim Yeterlikleri Açısından Kendilerini Değerlendirmeleri". Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, 2009.
- Korkmaz, Mehmet. "Öğretici Görüşlerine Göre Yaz Kur'an Kurslarının Sorunları (Kayseri Örneği)", *Yaygın Din Öğretimi Yaz Kuran Kursları Sempozyumu* içinde 117-123. Ankara: Hermes Tanıtım Ofset, 2010.
- Önder, Mustafa. "Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyleri". Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2007.
- Öztürk, Şükrü. "Kur'an Kurslarının Eğitim ve Kültür Hayatımıza Katkıları", *Kur'an Kurslarında Eğitim, Öğretim ve Verimlilik* içinde, 173-179. İstanbul: İslami İlimler Araştırma Vakfı, 2000.
- Tunç, İbrahim. "Ülkemizde Kur'an Öğretimindeki Metod Hataları, Eksiklikleri ve Çözüm Yolları", *Yeniden Yapılanmanın Eşiğine Kur'an Kursları: YECDER IV. Ulusal Din Görevlileri Sempozyum Bildirileri* içinde 61-70. İstanbul: YEC- DER, 2014.
- Turan, İbrahim. "Din Görevlilerinin Mesleki Yeterlilikleri". *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 13, sy. 1 (2013): 47-73.

- Ünsal, Adem. "Yaz Kur'an Kurslarında Din Eğitim ve Öğretimi (Denizli Örneği)". Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2009.
- Yaşar, Metin. "İstatistiğe Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sy. 36 (2014): 59-75.
- Yeşilyaprak, Binnur. *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi, 2013.
- Yılmaz, Hüseyin. "Yaz Kur'an Kursları Öğreticilerinin Temel Nitelikleri", *Yaygın Din Öğretimi Yaz Kuran Kursları Sempozyumu* içinde 43-60. Ankara: Hermes Tanıtım Ofset, 2010.

ANKET

Değerli yaz kuran kursu eğitmeni meslektaşlarım,
Aşağıdaki anket formu yaz Kur'an Kurslarında görev yapan öğretmenlerin formasyon yeterliklerini ölçmek ve buradan hareketle ilgili kursların daha verimli hale getirilmesine katkı sunmak amacıyla hazırlanmıştır. Ankete içtenlikle vereceğiniz cevaplar araştırmanın amacına ulaşmasına katkı sağlayacaktır. Sonuçlar toplu olarak değerlendirileceğinden isim yazmanıza gerek yoktur. İlgi ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Yrd. Doç. Dr. Ayhan ÖZ
AİBU İlahiyat Fakültesi
e-posta: ayhanoz@ibu.edu.tr

- Cinsiyetiniz:**
 Bay Bayan
- Yaşınız ve mesleki kıdeminiz:**
Yaş: Mesleki Kıdem: yıl
- Şuan ki göreviniz?**
 İmam-Hatip Müezzin-Kayyım Kuran Kursu Eğitmeni Diğer:
- Resmi statünüz?**
 Kadrolu Sözleşmeli Ücretli/Fahri
- Görev yaptığınız yer?**
 İl merkezi İlçe Merkezi Köy, belde, bucak vb.

6. Öğrenim Durumunuz?

- () İHL () Diğer Liseler () Önlisans
 () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora

7. Yükseköğretim mezunu iseniz hangi tür yükseköğretim kurumundan mezunsunuz?

- () İlahiyat Önlisans () Yüksek İslam Enstitüsü () İlitam
 () İlahiyat Lisans () DKAB () İslami İlimler Fakültesi
 () Diğer (Lütfen yazınız:)

8. Yaz Kur'an Kurslarında kendinizi en çok hangi alanda eksik hissediyorsunuz, lütfen öncelik sırasına göre aşağıdaki alanlardan en fazla üç tanesini 1,2,3 şeklinde numaralandırınız?

- () Meslek (özel alan bilgisi) () Öğretim metot ve teknikleri () Rehberlik
 () Genel Kültür () Öğrenci psikolojisi () Sınıf yönetimi
 () İletişim () Öğretimi planlama () Diğer

9. Yaz Kur'an Kurslarıyla ilgili size göre üç temel problemi lütfen önem sırasına göre 1,2,3 şeklinde numaralandırınız.

- () Fiziki mekanların yetersizliği () Eğitim araç gereçlerinin yetersizliği
 () Öğretim programının yetersizliği () Öğrencilerin isteksizliği ve ilgisizliği
 () Yöneticilerin duyarsızlığı () Öğreticilerin mesleki yetersizliği
 () Öğrenciler arasındaki yaş farkı () Öğrenciler arasındaki seviye farkı
 () Diğer (Lütfen yazınız).....

10. Öğretmenlik formasyon eğitimi aldınız mı?

- () Hayır () Evet

Lütfen aşağıdaki ifadelerden size uygun olanı, karşısına (X) işareti koyarak işaretleyiniz	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1.Mesleğimle ilgili bilimsel faaliyetleri (seminer, kongre vb.) takip ederim					
2.Mevcut birikimimin yaz kuran kursları için bana yettiğini düşünüyorum					
3.Alanımdaki gelişmeleri takip etmeye çalışırım					
4.Mesleğimle ilgili süreli bir yayın takip ederim					
5.Eksiklerimle ilgili meslektaşlarımdan görüş ve yardım alırım					
6.Öğrenciler konuştuklarımı ya da anlattıklarımı rahatlıkla anlarlar					

7.Söz alan her öğrenciyi dikkatle dinlerim					
8.Öğrencilerin kendilerini ifade edebilecekleri bir ortam sunarım					
9.Kullandığım kelimeleri öğrencilerin seviyesine uygun seçmeye özen gösteririm					
10.Ders dışı zamanlarda da öğrencilerle iletişimimi sürdürürüm					
11.Eksiklikleri ve gösterdikleri gelişme noktasında onları bilgilendiririm					
12.Özel ilgi gerektiren öğrencilerle birebir yakından ilgilenirim					
13.Tespit ettiğim eksikliklere göre öğretme öğrenme süreçlerini gözden geçiririm					
14.Öğrencilerin kendimle ilgili değerlendirmelerini alırım					
15.Sevgi, saygı ve hoşgörüye dayalı bir öğrenme ortamı oluştururum					
16.Kursa yeni gelen öğrencilerle, uyum problemi yaşamazlar diye özel ilgilenirim					
17.Öğrencilerin sorunlarının farkına varmaları için yardım ederim					
18.Öğrencilere, sorunlarını çözmeleri için rehberlik ederim.					
19.Öğrencilere kendilerini daha iyi tanımaları için yol gösteririm					
20.Problemlerle karşılaştığımda gerekli durumlarda velilerle görüşürüm					
21.Yaz Kuran Kursuna başlamadan, öğreteceğim konularla ilgili planlama yaparım					
22.Günlük derslere dair ders planı hazırlarım					
23.Derse hazırlanmak için Yaz Kuran Kursu öğretici kılavuzundan yararlanırım					
24.Konu ve amaca uygun araç-gereç ve materyal hazırlarım					
25.Ders sonu öğrenme düzeylerini belirlemek için ölçme araçları hazırlarım					
26.Örnek olay incelemesi, drama, grup çalışması vb. yeni teknikleri bilirim					
27.Farklı Kur'an öğretim yöntem ve tekniklerini bilirim					
28.Derse girişte öğrencilerin dikkatini çekmek için farklı yollar denerim					
29.Öğrencilerin konuyla ilgili ön bilgilerini yoklarım					
30.Konu hakkında öğrencileri bilgilendiririm					

31.Yeni konuyu önce öğrendikleri konularla ilişkilendiririm					
32.Yeni konuyu günlük hayatla ilişkilendiririm					
33.Konuya uygun farklı yöntem ve teknikleri (drama vb.) kullanırım					
34.Öğrencilerin derse aktif katılımını sağlarım					
35.Öğretimde bilgisayar, projeksiyon gibi teknolojik araçlardan faydalanırım					

Yaz Kuran Kurslarıyla ilgili varsa tespit, görüş ve önerilerinizi lütfen aşağıdaki bölüme yazınız.

.....